

Η Δέσποινα Μπεμπεδέλη έφτιαξε μια παράσταση απ' όσα έχει μαζέψει και διατηρήσει στην έξι δεκαετιών πορεία της στο σανίδι. Υπογράφει τη δραματουργική σύνθεση των κειμένων και τη σκηνοθεσία της παραγωγής του Σαπρικού «Ποτέ πια!... Όρα καλή!...», έχοντας θέσει μπροστά στην ομάδα που ηγείται στόχους δύσκολους. Η σύνθεση ενώνει σ' ένα δρώμενο έργα δύο μεγάλων δημιουργών. Τα άσματα από το «Τραγούδι του νεκρού αδελφού» κι άλλα έργα του Μίκη Θεοδωράκη και τα αποσπάσματα από τα θεατρικά και τα δραματοποιημένα πεζά έργα του Ιάκωβου Καμπανέλλη εναλλάσσονται περασμένα στο νήμα της σκηνοθετικής ιδέας.

Όπως λέει η ίδια στη συνέντευξή της στον Γ. Σαββινίδη («Φιλελεύθερα», 17.10.21), πρόλαβε να πάρει τις ευλογίες του Θεοδωράκη στην τελευταία τους επαφή τον περασμένο Μάιο. Από τότε εκείνος μετέβηκε στην αντίπερα όχθη. Το σημείωμά μου κινδυνεύει να διασπαρθεί με το επίθετο «μεγάλος». Μεγάλη ζωή, μεγάλη αίσθηση απώλειας που ξαφνικά ταρακούνησε τον κόσμο έτσι ώστε να χρήζει της προσοχής ειδικών στην κοινωνική ψυχολογία. Ταρακούνησε αυτούς δηλαδή που τα έζησαν και τα θυμούνται. Κι εννοώ και τα ιστορικά γεγονότα και την τέχνη που τυλίχτηκε γύρω απ' αυτά σαν περικοκλάδα, που έδωσε εκφραστική μορφή στον χρόνο εκείνο, που ένδυσε αισθητικά την αριστερή ιδεολογία, που παίζει σχεδόν τελετουργικό ρόλο στην ανάκληση της συλλογικής μνήμης.

Μεγάλη όμως και η έκπληξη που ζήσαμε στις μέρες του εθνικού πένθους για το πόσοι νέοι πια δεν γνωρίζουν, δεν έχουν ακούσει καν, τις μελωδίες με τις οποίες ήταν ποτισμένη η εποχή... εκείνη. Οι νέοι (έχω την εντύπωση πως σήμερα αυτός ο όρος καλύπτει περίπου δύο δεκαετίες) βιώνουν και μια «παράλληλη άγνοια», αφού έχοντας χάσει την επαφή με την εθνική κουλτούρα του περασμένου αιώνα, δεν μπορούν να τη χρησιμοποιήσουν ως κανάλι επικοινωνίας με την ιστορία, ειδικά την πολιτική ιστορία.

Αυτό το επιχείρημα επαναλάμβανα στον εαυτό μου ως απάντηση σε όσους ενδοιασμούς είχα για την αισθητά

σφραγισμένη με το στίγμα περασμένης εποχής παράσταση. Όταν ακούω τα πεντάχρονα και τα εικοσιπεντάχρονα να τραπάρουν με τον ίδιο ενθουσιασμό και την ίδια έκφραση προσώπου δηλώνοντας ότι θέλουν κότερα και ελικόπτερα, μου γεννιέται η αυταρχική επιθυμία να τα εμβολιάσω υποχρεωτικά! Αλλά με τι; Τι θα μπορούσε να αποτελέσει αντίδοτο στην αποχαυνωμένη αδιαφορία και την άγνοια των ημερών μας; Μήπως τελικά, τείνω να συνυπογράψω μια έκκληση να μπορούμε ξανά στο ίδιο πολιτισμικό ποτάμι; Μπα... Αφού δίπλα στα πιστεύω, τα βιώματα και τα δόγματα που αποτελούν για πολλούς τη σεβάσμιη κληρονομιά τους, συσσωρεύτηκαν γνώσεις, αμφισβητήσεις, απογοητεύσεις, προτιμήσεις, αποστασίες, αναζητήσεις που συμμετέχουν στον αιώνιο αντίδοκο διάλογο μ' αυτή την κληρονομιά.

Τελικά, αυτό το κείμενο πρέπει κάπως να μαζευτεί, να φύγει από τα υπαρξιακά «ναι μεν αλλά...» και να μοιάσει περισσότερο με κριτικό σημείωμα. Η παράσταση του Σαπρικού έχει τη δύναμη να ξεσηκώσει κύματα νοσταλγικά, καθώς η δημιουργός της, η Δέσποινα Μπεμπεδέλη, διαθέτει σε υπέρτατο βαθμό την τεχνογνωσία της πρόκλησης της επιθυμητής συναισθηματικής ανταπόκρισης. Αυτό αφορά και τους (αεί μαθητευόμενους δίπλα της) ηθοποιούς-συνεργάτες της, και το κοινό που τα συναισθηματικά κουμπιά του είναι σαν πλήκτρα κάτω από τα έμπειρα της δάχτυλα. Κρίνοντας από το υποκριτικό αποτέλεσμα μαντεύουμε τη μέθοδο διδασκαλίας: τη σταδιακή καθοδηγούμενη ανάβαση στη σκάλα της συναισθηματικής φόρτισης χωρίς αναστολές και έγνοιες για μια πιο «σημερινή» ερμηνευτική μανιέρα. Έτσι, κλιμακωτά, αφού έχει και αρκετή κειμενική έκταση στη δραματοποιημένη σκηνή από το «Μαουτχάουζεν», φτάνει στο ψηλό σκαλί της έντασης ο Ηρόδοτος Μιλτιάδους κι η Χριστιάνα Λάρκου στον θρήνο από τον «Νεκρό αδελφό».

Έχοντας συνδέσει σ' ένα σπονδυλωτό δρώμενο τα είδη του επικού θεάτρου, του ρεαλιστικά και λυρικά φτιαγμένου λαϊκού δράματος, της δραματοποίησης του πεζού λόγου, του λαϊκού ορατορίου, η σκηνοθέτιδα στις μαζικές σκηνές συνειδητά επιλέγει το μετωπικό στήσιμο τοποθετώντας τους ηθοποιούς της σαν νότες στο νοητό πεντάγραμμα. Η εικαστικός της παραγωγής

Μαρίζα Παρτζίλη δίνει χώρο για τέτοια τοποθέτηση. Ο ανυψωμένος χώρος στο πλάι της σκηνής χρησιμεύει κι ως το μικρό βασίλειο του Ιορδάνη από την «Αυλή των θαυμάτων» και ως σκάλα του λατομείου από το «Μαουτχάουζεν» κι ως ταράτσα που «χτυπούν τον Ανδρέα» από τα τραγούδια του Θεοδώρακη. Στα κοστούμια της συνδυάζεται η ρεαλιστική απόδοση της εποχής και η «ορατοριακή» αποστασιοποίηση στα ιντερμέδια των τραγουδιών. Πιστεύω ότι περιπτή ήταν η συμβολοποίηση της γυναικείας φιογούρας στο φινάλε. Οι προβολές του Σάββα Μυλωνά κατά την άποψή μου κάπως γενίκευαν τα πράγματα ενώνοντας θέματα και εικόνες που δεν επιδέχονταν τόση γενίκευση. Η μουσική επιμέλεια, η διδασκαλία κι η συμμετοχή του Σάββα Σάββα παρείχαν καθοδήγηση και αξία στις φωνές των Ηρόδοτου Μιλτιάδους, Κύνθιας Παυλίδου, Χριστιάνας Λάρκου, Κώστα Καντζηλιέρη, Γεωργίας Νικολάου, Σταύρου Χατσσαντριάν.

Η σούμα των εντυπώσεων μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η παράσταση ακουμπούσε σε δύο σκηνές-στήλες. Στην έναρξη, ο Στέλιος Καυκαρίδης γίνεται ο Ιορδάνης του Καμπανέλλη και χωράει συγκινητικά στον λυρισμό του λόγου, βοηθούμενος από τον Κώστα Καντζηλιέρη και τη Χριστιάνα Λάρκου (ωραία στον χορό της με την κίνηση φτιαγμένη από την Εύα Παπαγεωργοπούλου). Το ντουέτο δε των Μπεμπεδέλη-Καυκαρίδη στη λαμπρά γραμμένη από τον Καμπανέλλη σκηνή της ανάκρισης από το μονόπρακτο «Η Γυναίκα και ο... Λάθος» ανεβάζει το επίπεδο της παράστασης στα ύψη. Η Μπεμπεδέλη παίζει τη μάνα διατηρώντας αριστοτεχνικά τη διαφορά του εσωτερικού και του εξωτερικού ρυθμού, όπου το κρεσέντο της εσωτερικής αγωνίας καλύπτεται από την άγια αθωότητα στην αντιπαράθεση με το όργανο της εξουσίας. Ο Στέλιος Καυκαρίδης πλάθει το όργανο χρησιμοποιώντας την οργή και τον σαρκασμό του συγγραφέα αφήνοντάς τον ήρωά του να αυτοϋπονομεύεται και να γελοιοποιείται αλλά να είναι και τρομακτικός ταυτόχρονα.

Ο τίτλος της παραγωγής εκφράζει τα δύο κύρια συναισθήματα της δημιουργού της και των συνεργατών της «Όρα καλή!...» στους μεγάλους που έφυγαν και ένα παθιασμένο «Ποτέ πια!...» σε όσα το αξίζουν.

**ΚΡΙΤΙΚΗ
ΘΕΑΤΡΟΥ**
Της Νόνας
Μολέσκη

Η τεχνογνωσία της συναισθηματικής ανταπόκρισης

«Ποτέ πια!... Όρα καλή!...» σε κείμενα των Ιάκωβου Καμπανέλλη και Μίκη Θεοδωράκη και σκηνοθεσία Δέσποινας Μπεμπεδέλη